

Datum: 15/03/2024

Volnummer: 2023-2024/10

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie

Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

---

Voorbarige wijziging decreet Jeugddelinquentierecht zet kinderrechten onder druk

Sinds 2019 heeft Vlaanderen een eigen decreet Jeugddelinquentierecht. Dat kwam tot stand na een grondige en participatieve voorbereiding met alle relevante actoren. Vlaanderen toonde zich erg ambitieus om zich *'internationaal als goede praktijk in de aanpak van jeugddelinquentie te profileren'*.¹

Naast een traditioneel politiek debat waren er ook uitgebreide wetenschappelijke en maatschappelijke besprekingen voor de opmaak van het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet. Vlaanderen ging onder leiding van het agentschap Jongerenwelzijn (nu Opgroeien) in dialoog met beleidsmedewerkers, onderzoekers, professionele actoren, jongeren en ouders over jeugdrecht om zo prioriteiten, noden, verzuchtingen en wensen te verwerken in een **evidencebased jeugddelinquentierecht**.²

In het decreet Jeugddelinquentierecht van 2019 zitten deze belangrijke principes:

- De eigen verantwoordelijkheid van de jongere is het vertrekpunt.
- De rechts- en proceswaarborgen, geïnspireerd op Europese Richtlijn 2016/80 worden versterkt.³
- Het decreet legt de verbinding met de gerechtelijke jeugdhulpverlening door de zogenaamde 'derde vorderingsgrond' waardoor het parket de jeugdrechter rechtstreeks kan vatten om een hulpverleningsmaatregel te nemen.
- Reacties op een jeugddelict zijn duidelijk, snel, constructief en herstelgericht.
- Gesloten opvang, de meest ingrijpende reactie op een jeugddelict, kan alleen als uiterste maatregel.

Artikel 88 van het jeugddelinquentiedecreet verplicht binnen drie jaar na de inwerkingtreding een evaluatie van het decreet. **Dat onderzoek is nog volop bezig**. De eerste resultaten worden verwacht in de loop van 2024.⁴

---

¹ Beleidsnota 2014 – 2019 Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, ingediend door Jo Vandeuren, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/beleidsnota-2014-2019-welzijn-volksgezondheid-en-gezin.

² Herbots, K en Van Rumst, S. Een kinderrechtenproof Vlaams jeugddelinquentierecht? In: J .Out en J. Leenkecht (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*. Brussel: Larcier.

³ [h]ierbij worden procedurele waarborgen, zoals principes van legaliteit, proportionaliteit, subsidiariteit, het vermoeden van onschuld, het recht op een eerlijk proces, het recht op juridische bijstand, het recht op toegang tot de rechtbank en het recht van beroep als te garanderen waarborgen naar voren geschoven.³ Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1

⁴ <https://www.steunpuntwvg.be/projecten/evaluatie-en-monitoring-van-het-jeugddelinquentierecht-vervolgonderzoek>

Want ook dat was de ambitie van de decreetgever: ‘aan de hand van kwantitatief en kwalitatief onderzoek en systemen van monitoring, rapportering en evaluatie komen tot een meer wetenschappelijk onderbouwd en gericht beleid ten aanzien van jeugddelinquentie’.⁵ Maar daar wacht het ontwerp van het wijzigingsdecreet dus niet op.

Het Kinderrechtencommissariaat is bezorgd

Er is op dit moment geen indicatie dat het huidige decreet Jeugddelinquentierecht niet voldoet als antwoord op gepleegde jeugddelicten. De gesloten plaatsing is amper in werking getreden en van de gesloten oriëntatie van minderjarigen is nog niet aangetoond wat ze bijbrengt in de aanpak van jeugddelinquentie.

Er is geen evidentie dat het aantal jeugddelicten significant stijgt, dat ze zwaarder worden, en dat de reactie erop dus dringend decretaal bijgesteld moet worden. In tegenstelling tot de jeugdhulp, waar niet alleen het aantal verontrustende situaties fors stijgt, en ook de ernst van de verontrusting toeneemt. Kinderen voor wie nergens plaats is, staan maanden tot jaren op wachtlijsten voor gepaste hulp. Kinderen en jongeren die de nodige hulp moeten missen, lopen meer risico een jeugddelict te plegen.

Nergens is wetenschappelijk aangetoond dat jongeren niet hard genoeg, niet lang genoeg of niet zwaar genoeg gestraft worden. En toch voorziet het ontwerp van decreet in bijkomende en strengere bestraffing van minderjarigen en **komen de fundamentele principes waarop het Jeugddelinquentiedecreet zorgvuldig gestoeld was zwaar onder druk.**

Voor het Kinderrechtencommissariaat is het duidelijk. Het is niet opportuun om nu al de voorstellen van wijzigingen van het decreet zoals ze voorliggen goed te keuren. Dat dat nodig is, is nergens aangetoond. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om de resultaten van de lopende evaluatieonderzoeken af te wachten, vóór ingrijpende wijzigingen door te voeren.⁶

Kort samengevat staan in het ontwerp van decreet deze wijzigingen en bijkomende maatregelen:

- Het opleggen van de deelname van de minderjarige en zijn gezin aan een integrale en multidisciplinaire ketenaanpak jeugddelinquentie, zowel door de jeugdrechter als door de jeugdrechtbank, met een verregaande vorm van gegevensdeling
- De opheffing van de leeftijdsgrenzen voor het opleggen en het uitvoeren van reacties op een jeugddelict
- Het opleggen van de maatregel van kortverblijf, zowel door de jeugdrechter als door de jeugdrechtbank
- De uitbreiding van de elektronische monitoring naar de voorlopige fase, zowel als maatregel op zich maar ook bijkomend als voorwaarden opgelegd werden
- De uitbreiding van de mogelijkheid tot terbeschikkingstelling van 10 jaar naar 15 jaar, niet alleen na langdurige gesloten begeleiding van 2, 5 of 7 jaar, maar ook na de gewone gesloten begeleiding van 3, 6 of 9 maanden.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de oorspronkelijke uitgangspunten van het decreet Jeugddelinquentierecht niet gerespecteerd worden. Toch is dat nodig voor een kwaliteitsvol en alomvattend jeugddelinquentiesysteem, naast het strafrecht.⁷

⁵ Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1, S. Pleysier, Kortverblijf als ‘ultimum remedium’? Over de wankelende principes van het jeugddelinquentierecht (bis) TJK 2023/2, 67 – 75.

⁶ https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/SWVG%20IV_EF_36_Evaluatie%20monitor%20jeugddelinquentierecht%20vervolg_onderzoeks fiche.pdf

⁷ Een kinderrechtenproof Vlaams jeugddelinquentierecht? K. (Katrien) Herbots en S. (Sofie) van Rumst, BSb 2020 | nr. 1 en Het Vlaamse jeugddelinquentierecht, Boek | 1e editie 2019 | België | Jantien Leenknecht, Johan Put

Voor minder kan Vlaanderen niet gaan. Dat was de ambitie. Dat moet de minimale ambitie blijven.

Dé grote uitdaging van vandaag is volgens het Kinderrechtencommissariaat niet om kinderen en jongeren langer en strenger te bestraffen. Wél om **een oplossing te vinden voor het feit dat te veel kinderen en jongeren vandaag in het huidige systeem door de mazen van het net glippen door tekort aan hulp en ondersteuning.**

Er is vandaag geen oplossing voor zwakbegaafde kinderen die feiten plegen of kampen met ernstige psychiatrische problemen. Uithandengeving wordt soms gebruikt om jongeren te internen, maar de facto is er voor die kleine groep jongeren geen enkele vorm van passende hulp. Idem voor de toename van het middelengebruik door jongeren. Residentiële drughulpverlening is er amper, en ook in de ambulante drughulpverlening zijn er vaak lange wachtlijsten. Het aanbod versterken, realiseren en evalueren is volgens het Kinderrechtencommissariaat veel dringender dan bijvoorbeeld de leeftijdsgrenzen opheffen bij een jeugddelict.

De andere grote uitdaging voor Vlaanderen gaat over de invulling van de sanctie en de begeleiding van jongeren. Langer en strenger bestraffen zal op zich nooit een afdoend antwoord zijn op jeugddelinquentie. Want niet de duur van de straf, maar wel de invulling ervan bepaalt of de sanctie bijdraagt aan de re-integratie van de minderjarige in de maatschappij.

Zinvol gebruik maken van begeleidingstijd betekent werken aan herintegratie en de participatie-, protectie-, en provisierechten van minderjarigen respecteren. Toegang tot onderwijs moet daarin een cruciale rol spelen. Bij re-integratie en positieve ontwikkeling van jongeren is een **positief toekomstperspectief van groot belang**. Ook gepaste psychische en psychiatrische begeleiding van die jongeren in volle ontwikkeling is cruciaal.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt:

- Zorg dat elke mogelijke wijziging van het jeugddelinquentiedecreet evidence based is.
- Haal ketenaanpak uit het maatregelenpakket van de jeugdrechter: het is geen sanctie, maar kadert in vrijwillige hulpverlening.
- Zorg dat de minderjarige altijd weet welke informatie over hem gedeeld wordt, en vraag daarvoor zijn toestemming.
- Beperk de opheffing van de leeftijdsgrenzen tot de berisping en de loutere schuldigverklaring.
- Schrap de maatregel van het kortverblijf. Dat is een manifeste schending van artikel 37 van het VN-kinderrechtenverdrag. Niet de maatregel op zich, maar wel de rugzakfinanciering voor ambulante hulpverlening maakt de maatregel populair. De opsluiting is dan een noodzakelijk kwaad.
- Wacht om de elektronische monitoring uit te breiden. Laat die maatregel eerst wetenschappelijk onderzoeken om te zien of die uitbreiding wel wenselijk is.
- Kies niet voor uitbreiding van de terbeschikkingstelling. Dat dat nodig is, is nergens aangetoond.
- Behandel minderjarigen die feiten plegen en 18 jaar worden niet plots als volwassenen. Het moment van de feiten, met name de minderjarigheid is bepalend voor hoe ze gesanctioneerd én begeleid worden, altijd met het oog op hun rehabilitatie en hun re-integratie. Continuïteit in de begeleiding is voor die jongeren heel belangrijk.

1. Laat ketenaanpak een vorm van hulpverlening zijn, geen sanctie

Het ontwerp van wijzigingsdecreet regelt dat zowel het parket als de jeugdrechter de minderjarige (en zijn gezin) de voorwaarde kan **opleggen** van een integrale en multidisciplinaire ketenaanpak jeugddelinquentie.

1.1. Wat met de rechtswaarborgen?

Het Kinderrechtencommissariaat wijst erop dat de rechtswaarborgen voor de jongeren in zo'n multidisciplinaire ketenaanpak jeugddelinquentie niet verzekerd zijn.

Gelijke behandeling

Elke jongere heeft het recht om gelijk behandeld te worden. **De organisatie of de inhoud van een maatregel mag niet afhankelijk zijn van het gerechtelijk arrondissement waar de maatregel of de voorwaarde opgelegd wordt.**

In elk arrondissement wordt de ketenaanpak anders ingevuld. Sommige arrondissementen staan nog in de kinderschoenen, andere hebben meer ervaring.⁸

Legaliteitsbeginsel

Bovendien is de inhoud van de voorwaarde of de maatregel van ketenaanpak niet duidelijk genoeg om te voldoen aan het legaliteitsbeginsel. De ketenaanpak wordt overal verschillend ingevuld, nu ketenaanpak een bijzondere vorm is van een **netwerk**, waarin verschillende sectoren samenwerken. Die 'netwerken' zullen er in elk arrondissement anders uitzien. Veel zal ook afhangen van de financiering (zie verder).

De centrale vraag voor de minderjarige die ketenaanpak opgelegd krijgt als reactie op een delict, is uiteraard wanneer de minderjarige **afdoende** meewerkt aan die ketenaanpak? Wie bepaalt wanneer het genoeg – en lang genoeg – is? En wanneer volstaat de medewerking van de minderjarige voor de procureur om te beslissen dat de jongere de voorwaarde van ketenaanpak naleefde, zodat de strafvordering vervalt? En wat als de ouders van de minderjarige niet meewerken? Pech voor de jongere? Dat heeft hij niet zelf in de hand.

Dat is overigens nog meer problematisch op het niveau van de jeugdrechter, nu ook daar absoluut niet duidelijk is wat de opgelegde voorwaarde voor de lokale ketenaanpak precies inhoudt. Of nog, wanneer de minderjarige die voorwaarde correct naleefde en het traject dus afgesloten kan worden.

Proportionaliteitsbeginsel

Tot slot rijst de vraag over de proportionaliteit. Wanneer en na welke feiten zal men kiezen voor ketenaanpak? Ook voor lichte feiten een lang traject waarin het onduidelijk is wanneer het doel bereikt is?

Ketenaanpak opleggen aan een minderjarige die verdacht wordt van een delict hoort niet thuis in het jeugddelinquentierecht en al helemaal niet als maatregel van de jeugdrechter.

---

⁸ De facto alleen Antwerpen met Kompas+, onderzoeker An Nuytiens, supervisor prof. dr. Stefaan Pleysier LINC KULeuven 'Een participatief praktijkgericht onderzoek naar KOMPAS+' Eindrapport van 3 maart 2023

De jeugdrechter kan nú al kiezen voor delictgerichte contextbegeleiding. Die maatregel voldoet wél aan de principes van legaliteit en proportionaliteit. Als blijkt dat de ketenaanpak een meerwaarde kan zijn voor een jongere die een jeugddelict pleegde, kan via de derde vorderingsgrond een dossier op basis van verontrusting opgestart worden. Zodat er hulpverlening kan opstarten voor de jongere.

1.2. Ketenaanpak heeft een grote meerwaarde in de hulpverlening

Ketenaanpak in het ontwerp van decreet schrappen als maatregel biedt de kans om bij de uitwerking ervan het doel van de ketenaanpak scherp te stellen: hulpverlening voor de jongere installeren om hemzelf én zijn netwerk te versterken, en zo recidive te voorkomen.

In de Memorie van Toelichting lezen we:

Vaak liggen de lokale context en een problematische leefsituatie aan de basis van een verhoogd risico op delinquent gedrag, maar ook het netwerk waarin jongeren zich bewegen of sociale media kunnen een rol spelen. Met een ketenaanpak waar alle actoren, gaande van onderwijs, opleiding, welzijn, hulpverlening, justitie en politie versterkt samenwerken met lokale besturen, willen we oplossingen realiseren dicht en nabij de leefsituatie van jongeren en jongvolwassenen. Deze integrale aanpak houdt ook de begeleiding in van het hele gezin van de jongere. Het lokaal investeren in preventie om verdere escalatie te voorkomen, levert, ook in het kader van jeugddelinquentie of bij delinquent gedrag door jongvolwassenen of het risico hierop, duidelijke winst op.⁹

Het Kinderrechtencommissariaat onderschrijft die doelstelling, maar **niet vanuit een repressief kader, wel vanuit preventie en hulpverlening**.

Bovendien kan preventieve en hulpverleningsgerichte ketenaanpak blijven doorlopen na de meerderjarigheid.¹⁰ Want dat samenwerken tussen verschillende sectoren en actoren voor de minderjarige een grote meerwaarde kan betekenen, volgen we zeker. Maar cruciaal is wel dat de minderjarige en zijn gezin **goed geïnformeerd en vrijwillig** het traject starten. Dat biedt de beste kans op slagen. Het gevaar dreigt dat ketenaanpak verengt tot casusoverleg, en dan mist het volledig zijn doel.

In die zin zijn ook de bepalingen rond gegevensdeling in het ontwerp van decreet problematisch vanuit kinderrechtenperspectief. Cruciaal is dat de jongere een vertrouwensrelatie met de hulpverlening kan opbouwen, en weet en toestaat welke informatie met wie gedeeld wordt. Bovendien moet de jongere samen met zijn advocaat toestemming geven om die gegevens te delen. In een repressief kader is het evenwicht voor de gegevensdeling helemaal zoek, want gegevens delen tussen hulpverleners is gericht op begeleiding, maar bij politie of parket is het gericht op handhaving.

1.3. Of ketenaanpak slaagt hangt af van de financiering

Of ketenaanpak slaagt, hangt af van de financiering

Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat de decreetgever erg veel verwacht van ketenaanpak en casusoverleg.

---

⁹ Memorie van Toelichting, 2013 (2023-2024), p.4.

¹⁰ Zie het rapport van Kompas+, onderzoeker An Nuytiens, supervisor prof. dr. Stefaan Pleysier LINC KULeuven 'Een participatief praktijkgericht onderzoek naar KOMPAS+' Eindrapport van. 3 maart 2023

Het Kinderrechtencommissariaat gelooft dat die aanpak van samenwerken over de sectoren heen voor een gemotiveerde jongere het verschil kan maken. Wel stellen we vast dat die vorm van begeleiding heel intensief is, en staat of valt met genoeg mensen én geld. Bovendien moet de nodige hulp voor de jongere snel beschikbaar zijn.¹¹

In het verslag van Kompas+ staat:¹²

De ketenpartners geven aan dat samenwerken in een ketenaanpak tijdsintensief is. Het is dan ook cruciaal dat er voldoende middelen tegenover gezet worden, maar ook dat er sprake is van geëngageerde partners die bereid zijn hier tijd in te investeren. Ook goede aansturing en coördinatie wordt genoemd als een essentieel element voor het slagen van een ketenaanpak.

Zonder extra investeringen in de jeugdhulp lukt dat niet.

Er wordt ook veel verwacht van de lokale besturen, maar het is absoluut niet duidelijk welke financiering daartegenover zal staan. Vooraleer de ketenaanpak een decretale basis te geven, moet daarover duidelijkheid komen. Anders leidt het alleen maar tot grote ongelijkheid in behandeling van de jongeren. En dat is, zeker in een repressief kader, ontoelaatbaar.

2. Beperk de opheffing van de leeftijdsgrenzen tot de berisping en de loutere schuldigverklaring

2.1. Voor de belangen van de slachtoffers is die wijziging niet nodig

Het decreet Jeugddelinquentierecht legt momenteel maximale leeftijdsgrenzen vast om reacties op een jeugddelict op te leggen en uit te voeren.

Afhankelijk van het soort delict en de opgelegde maatregel kan de minderjarige die tussen 12 en 18 jaar een feit pleegde tot 35 jaar een sanctie ondergaan. Het ontwerp van het wijzigingsdecreet heft die leeftijdsgrenzen op om een sanctie op te leggen naar aanleiding van een jeugddelict.

De Memorie van Toelichting verantwoordt die verregaande wijziging met het argument *dat ook de diverse andere nabije stelsels* geen leeftijdsgrenzen bepalen.¹³

Dat argument kunnen we niet volgen. Ook andere stelsels kiezen wel degelijk voor het behoud van de leeftijdsgrenzen. Kijk naar Brussel en de Franstalige Gemeenschap. Bovendien heeft elk systeem zijn basisvisie en -principes en zijn eigenheid, met een onderlinge samenhang. Dat is ook zo voor het decreet Jeugddelinquentierecht. Er één aspect uitlichten en wijzigen kan het hele systeem op de helling zetten.

---

¹¹ Onderzoeker An Nuytiens, supervisor prof. dr. Stefaan Pleysier LINC KULeuven 'Een participatief praktijkgericht onderzoek naar KOMPAS+' Eindrapport van 3 maart 2023

¹² Onderzoeker An Nuytiens, supervisor prof. dr. Stefaan Pleysier LINC KULeuven 'Een participatief praktijkgericht onderzoek naar KOMPAS+' Eindrapport van 3 maart 2023, p. 369

¹³ Memorie van Toelichting, 2013 (2023-2024), p. 6-9.

Een andere verantwoording om de leeftijdsgrenzen te schrappen, is de rechtsbescherming van slachtoffers van jeugddelicten. Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt dat de belangen van de slachtoffers van een delict altijd gevrijwaard moeten blijven, en staat daar ook achter. Maar om die belangen te vrijwaren, hoeven de weloverwogen ingevoerde leeftijdsgrenzen niet te sneuvelen. **De belangen van slachtoffers kunnen toch ook gevrijwaard blijven als alleen de leeftijdsgrenzen voor de berisping en de loutere schuldigverklaring wegvallen?** Ook volgens de Memorie van Toelichting volstaat dat om het herstel van de schade te bevorderen.¹⁴

Er zijn niet zoveel ernstige misdrijven die pas jaren later ontdekt én bewezen worden. Het kan niet de bedoeling zijn een coherent systeem alleen maar onderuit te halen voor die heel zeldzame gevallen.

In de opvolggroep Jeugddelinquentierecht¹⁵ was er algemene consensus over dat noch het openbaar ministerie, noch de jeugdmagistraten, noch de jeugdadvocatuur, noch de andere partners aan de tafel heil zagen in de voorgestelde wijziging. Integendeel.

De voorgestelde wijziging staat mijlenver weg van de filosofie van het decreet, die een duidelijke, snelle en constructieve reactie op een delict vooropstelt. Bovendien moeten we rekening houden met de leeftijd van de minderjarige op het moment van de feiten. En de reactie op het feit moet in verhouding staan tot de ernst van de feiten én tot de persoonlijke context van de pleger. Dat is niet meer mogelijk als een delict pas erg laat ontdekt wordt.

2.2. De opheffing van de leeftijdsgrens zorgt voor discriminatie

Het ontwerp van decreet bepaalt dat de jeugdrechter ook na de leeftijd van 23 jaar geslotenheid kan opleggen voor door minderjarigen gepleegde feiten. **Dat betekent dat volwassenen een gevangenisstraf kunnen krijgen voor feiten die ze pleegden toen ze minderjarig waren.** Maar dat staat lijnrecht tegenover de principes van het jeugddelinquentiedecreet dat de reactie op een delict snel, duidelijk en constructief moet zijn. Het zorgt ook voor verregaande discriminatie. Afhankelijk van het moment waarop het jeugddelict ontdekt wordt, word je anders behandeld. Ben je volwassen? Dan kun je bestraft worden met een gevangenisstraf, ook al was je minderjarig toen je je jeugddelict pleegde.

In de Memorie van Toelichting staat dit over sancties voor minderjarige daders zodra ze 23 jaar:¹⁶
*Daarbij waakt de decreetgever erover dat de reacties steeds ten uitvoer worden gelegd op een wijze die is aangepast aan **de leeftijd die de delictpleger heeft op het ogenblik van de tenuitvoerlegging**, en die tevens garandeert dat jongeren gescheiden van volwassenen worden opgevangen, zoals vereist door het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind en Richtlijn 2016/800 'betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure'.*

Dat betekent dat de sanctie voor die jongeren bij voorkeur uitgevoerd wordt in de strafinrichting voor volwassenen.

---

¹⁴ Memorie van Toelichting, 2013 (2023-2024), p.7

¹⁵ De Opvolggroep Jeugddelinquentierecht werd opgericht in het Agentschap Opgroeien, en heeft een heel diverse samenstelling met onder andere jeugdmagistratuur, jeugdparquet, HCA-diensten en academici. De opvolggroep evalueert het beleid en bespreekt nieuwe tendensen en voorstellen van decreet.

¹⁶ Memorie van Toelichting, 2013 (2023-2024), p.1.

De basis van het jeugddelinquentierecht is dat het rekening houdt met de **leeftijd van de minderjarige om de strafmaat te beoordelen**. Neuropsychologisch onderzoek leert dat jongeren hun volle zelfcontrolecapaciteit nog niet bereikt hebben. Dat geldt des te meer voor jonge adolescenten. Hun impulscontrole is kleiner, en het is voor hen moeilijker dan voor volwassenen om de langetermijneffecten van hun acties in overweging te nemen. Het deel van de hersenen dat instaat voor die twee aspecten is bij adolescenten nog niet volgroeid.¹⁷ Dat is en moet het uitgangspunt blijven van het jeugddelinquentierecht.

Het systeem van de mogelijkheid tot **uithandengeving** voor ernstige delicten vanaf 16 jaar blijft bestaan. Dat was een politieke keuze, naast de mogelijkheid tot langdurige bestraffing waardoor volgens het Kinderrechtencommissariaat de uithandengeving overbodig werd. Een keuze die niet kinderrechtenconform is.

De uithandengeving kent geen leeftijdsgrenzen. Als je dan toch volwassenen die een jeugddelict pleegden wilt vervolgen en bestraffen, zal de uithandengeving zeker voldoen. Maar ook dan blijft de vraag of een volwassene straffen voor feiten uit zijn kindertijd niet veel meer schade aanricht dan dat ze de maatschappij genoegdoening oplevert.

3. Kortverblijf is in strijd met vrijheidsberoving als uiterste maatregel

Het ontwerp van decreet verankert het zogenaamde ‘kortverblijf’ decreetaal. Het gaat om de opsluiting van minderjarigen in een gemeenschapsinstelling voor maximaal 14 dagen. Niet alleen in de voorlopige fase van de rechtspleging, maar ook in de fase ten gronde én als vervangende maatregel als opgelegde voorwaarden niet nageleefd worden. Bovendien kan de jeugdrechter een kortverblijf in bepaalde omstandigheden ook opleggen aan minderjarigen jonger dan 14 jaar.

3.1. De maatregel van kortverblijf schendt het kinderrechtenverdrag

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de maatregel van kortverblijf, en de decretale verankering ervan, een schending is van artikel 37 van het VN-kinderrechtenverdrag. Bovendien gaat de maatregel (en de sanctie) van het kortverblijf ook in tegen het basisprincipe van het jeugddelinquentiedecreet dat heel duidelijk stelt dat **opsluiting maar kan als meest ingrijpende reactie op een jeugddelict, met name als het nodig is en alle andere reacties niet meer zinvol mogelijk zijn**.¹⁸

Het huidige systeem van opsluiting, na de oriëntatiefase, moet eerst uitgerold en geëvalueerd worden. Het Jeugddelinquentiedecreet koos expliciet voor de opsluiting in een gemeenschapsinstelling als uiterste maatregel. Net daarom kwam er een strikte procedure. De vrijheidsberoving via een gesloten oriëntatie in een gemeenschapsinstelling kan, in de voorbereidende rechtspleging, alleen als er genoeg ernstige aanwijzingen zijn dat verder onderzoek

¹⁷ Ena Coenen, ‘Een neuropsychologische reflectie op zelfcontrole tijdens de adolescentie en verantwoordelijkheid in het decreet jeugddelinquentierecht’, TJK 2020/4, 217 -229

¹⁸ Het Kinderrechtencommissariaat verwijst naar de uitvoerige wetenschappelijke analyse van de maatregel van kortverblijf, geschreven door Stefaan Pleyzier, hoogleraar Leuven instituut voor Criminologie. Pleyzier, Kortverblijf als ‘ultimum remedium’? Over de wankelende principes van het jeugddelinquentierecht (bis) TJK 2023/2, 67-75, MvT14

nodig is, én als de minderjarige verdacht wordt van een ernstig feit,¹⁹ én als er dringende, ernstige en uitzonderlijke omstandigheden zijn voor de bescherming van de openbare veiligheid én als een gesloten oriëntatie nodig is.²⁰

De toegang tot de gemeenschapsinstelling werd dus uitdrukkelijk afgebakend, en start altijd met een oriëntatie. Pas als dat oriëntatievoorstel ook effectief een gesloten begeleiding adviseert, kan de jeugdrechter gesloten begeleiding opleggen.²¹

Die keuze voor opsluiting als uiterste maatregel was en is evident, nu artikel 37 van het VN-kinderrechtenverdrag stelt dat vrijheidsberoving van kinderen alleen kan 'in overeenstemming met de wet' en 'alleen als laatste redmiddel en voor de kortst mogelijke termijn'. In het verlengde van het verdrag plaatste ook het VN-Kinderrechtencomité in zijn General Comment No. 24 het 'last resort'-principe voorop. Verdragsstaten moet gevraagd worden om te voorzien in 'een breed scala niet-vrijheidsbenemende maatregelen' en 'uitdrukkelijk prioriteit te geven aan het gebruik van dergelijke maatregelen om ervoor te zorgen dat vrijheidsberoving alleen als laatste redmiddel en voor de kortst mogelijke passende periode wordt gebruikt.'^{22, 23}

Eerder al verwezen de *Beijing Rules* en de *Havana Rules* van de Verenigde Naties naar het fundamentele principe dat vrijheidsberoving van kinderen alleen maar uitzonderlijk kan als 'last resort', en voor een 'minimum necessary period'.²⁴ Ook Richtlijn 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad bepaalt in artikel 10 dat de vrijheidsbeneming van kinderen 'uitsluitend als uiterste maatregel wordt opgelegd', en 'tijdens elke fase van de procedure zo kort duurt als passend is'.²⁵

Minderjarigen 14 dagen opsluiten zonder taxatie en evaluatie, zowel in de voorlopige fase als in de fase ten gronde kan nooit voldoen aan het 'last resort'-principe.

Want plaatsing is het ultimum remedium en alleen in risicosituaties. Net daarom moet er vóór gesloten opvang eerst een risicotaxatie gebeuren. Kortverblijf ondermijnt dat principe compleet.

Bovendien kan de ernst van de feiten geen argument zijn want na amper 14 dagen, én zonder oriëntatieadvies kan niet ingeschat worden of de minderjarige nog een gevaar is voor de maatschappij. De korte opsluiting lijkt eerder een vorm van 'short sharp shock'-straf, waarvan helemaal niet bewezen is dat ze ook effectief is.

3.2. Short sharp shock efficient of discriminerend?

De praktijk van het kortverblijf wordt toegepast sinds 2021, en stamt uit de coronaperiode. De Vlaamse Regering wilde met de **tijdelijke maatregel** van kortverblijf tegemoetkomen aan de instroom in de gemeenschapsinstellingen, die toen onder druk kwam.

Ondertussen zijn we drie jaar verder, en wordt het kortverblijf erg vaak toegepast, **zonder decretale basis. Dat doet ernstige vragen rijzen bij het respect van de overheid voor de**

¹⁹ Het jeugddelinquentiedecreet spreekt van 'bufferbare feiten', waarvoor bij volwassenen 5 jaar gevangenisstraf gevorderd kan worden.

²⁰ Art. 26 Jeugddelinquentiedecreet, S. Pleysier, ibid. 71

²¹ Art. 27 Jeugddelinquentiedecreet

²² Art. 37 (b) Kinderrechtenverdrag

²³ Comité voor de Rechten van het Kind, General Comment No. 24, Children's rights in the child justice system, 18 September 2019, CRC/C/GC/24

²⁴ Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, UN Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice ('The Beijing Rules'), 29 november 1985, A/RES/40/33; Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, UN Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty ('The Havana Rules'), 14 december 1990, A/RES/45/113

²⁵ Art. 10 Richtl. (EU) 2016/800 van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure

fundamentele rechtswaarborgen voor minderjarigen.

Vast staat dat er **geen beslissingskader** is waarop verwijzers zich kunnen baseren om te kiezen voor kortverblijf als maatregel.

Zonder evaluatie toch een decretale basis

De laatste jaren kwam er geen kritische analyse of evaluatie van het kortverblijf. Dat is een gemiste kans. Voordat die maatregel een decretale basis krijgt, is het belangrijk om na te gaan of de maatregel zijn doelstellingen wel haalt. Zonder evaluatie de maatregel meteen opnemen in een decreet, is een brug te ver.

Het oorspronkelijke decreet Jeugddelinquentierecht geeft de voorkeur aan *‘reactiewijzen die hun effectiviteit kunnen beschrijven’* en aan *‘wetenschappelijke opvolging, bijvoorbeeld naar de impact op recidive, maar ook op de redenen waarom jongeren ook “afstand doen” van normoverschrijdend gedrag’*.²⁶ Dat is in het kader van het kortverblijf als tijdelijk experiment allemaal niet onderzocht.

Op vraag van de magistratuur?

In de Memorie van Toelichting lezen we dat de decretale basis er komt op vraag van de magistratuur:²⁷

Om tegemoet te komen aan de vraag vanuit de jeugdmagistratuur naar meer differentiatie in de instroom in de gemeenschapsinstellingen voorziet dit ontwerp van decreet in de decretale verankering van kortverblijf voor een periode van maximaal 14 dagen in een afdeling van een gemeenschapsinstelling.

Het is onduidelijk of dat een gemeenschappelijke vraag is van de magistratuur. Want er is geen formeel advies van de magistratuur, noch van het parket. Voor de totstandkoming van het decreet Jeugddelinquentierecht waren die adviezen er wél.

Is kortverblijf nodig voor de minderjarige delictpleger?

Het Kinderrechtencommissariaat weet dat verwijzers vaak een beroep doen op de maatregel van kortverblijf als een snelle doorstart naar een ambulante traject aangewezen is. Wel rijst de vraag **of de minderjarige dat kortverblijf wel nodig heeft om met succes te kunnen starten in dat ambulante traject.**

Net daar knelt het schoentje. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat het wellicht niet de opsluiting is die de jeugdrechter voor die maatregel van kortverblijf doet kiezen, **maar wel de rugzakfinanciering voor het verdere ambulante traject die gepaard gaat met de maatregel.**

Na de maatregel van kortverblijf heeft de minderjarige per definitie en **meteen** recht op de opstart van het verdere ambulante traject, meestal in de vorm van delictgerichte contextbegeleiding, maar dat kan ook een andere ambulante maatregel zijn.²⁸

Andere jongeren die wel via het reguliere traject van oriëntatie instromen in de gemeenschapsinstelling hebben ook een verder ambulante traject nodig, maar zij komen op een wachtlijst. Daardoor verblijven die jongeren vaak veel langer dan nodig in de gemeenschapsinstelling, wat een schending is van hun rechten.

²⁶ Memorie van Toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1, 8

²⁷ Memorie van Toelichting, 2013 (2023-2024), p. 1.

²⁸ Jeugddelinquentierecht: ‘Wat blijft nog over van vrijheidsberoving als laatste redmiddel?’, S. Pleysier, 13 juni 2023, sociaal.net

Door het kortverblijf ontstaat er dus een duidelijke vorm van ongelijke behandeling. Een jongere met een maatregel kortverblijf heeft direct recht op een ambulante traject. Andere jongeren komen op de wachtlijsten.

Voor de jeugdrechters is de keuze dan ook vaak snel gemaakt. Voor de minderjarige is 14 dagen opsluiting erg ingrijpend. Bovendien zijn minder ingrijpende reacties en directe ambulante hulpverlening mogelijk en te verkiezen.

3.3. Hoger beroep kan niet slagen

Hoewel tegen de maatregel van kortverblijf zowel in de voorlopige fase als in de fase ten gronde hoger beroep openstaat, heeft dat in de praktijk geen enkele zin. Want de maatregel wordt meteen uitgevoerd en als het Jeugdhof de zaak beslecht, zijn die 14 dagen al voorbij. Ook dat is erg problematisch, want het gaat over vrijheidsberoving.

4. Elektronische monitoring is toe aan de start, niet aan uitbreiding

Het Vlaamse Jeugddelinquentiedecreet koos in 2019 voor elektronisch toezicht, alleen in de fase ten gronde. Die maatregel is nog niet in uitvoering en we hebben dus geen zicht op de impact van de maatregel op de jongere, op zijn gezin, op de begeleiding. We weten ook niet of de magistratuur die maatregel efficiënt vindt. Toch kiest het ontwerp van decreet nú al voor een forse uitbreiding. Het ontwerp van decreet breidt namelijk elektronisch toezicht uit naar de fase van de voorbereidende rechtspleging en ook als ondersteuning van het positieve project, de voorwaarden of de ambulante maatregel. Elektronisch toezicht kan ook opgelegd worden als zelfstandige reactie.

4.1. Uitbreiding van elektronische monitoring is voorbarig en niet evidencebased

Opnieuw vaart de decreetgever blind.

De keuze om die maatregel te behouden voor de fase ten gronde was weloverwogen.

Als zou blijken dat die maatregel heel effectief is, kan daarna altijd nog gekozen worden voor een uitbreiding. Maar nu is er daarvoor geen enkele wetenschappelijke evidentie.

Elektronische monitoring is een ernstige vorm van vrijheidsberoving. Zowel de jongere zelf als zijn gezin en zijn omgeving ervaren dat als een erg ingrijpende maatregel.²⁹ Bovendien is het belangrijk opnieuw te onderstrepen dat elektronische monitoring een vorm van vrijheidsberoving is, en dus **alleen maar een uiterste middel kan zijn**.

In de voorlopige fase is vandaag overigens huisarrest mogelijk. Dat is veel minder ingrijpend.

---

²⁹ 'Elektronische controle bij minderjarigen, aanzet methodische onderbouwing en richtlijnen uitvoering Jeugdstrafrechtketen, Transfergroep Rotterdam, Utrecht, november 2012

Nergens wordt duidelijk of en waarom huisarrest niet volstaat.

Een jeugddelinquentedecreet dat ambieert evidencebased te zijn, start met dat project op basis van de huidige regelgeving, en breidt de toepassing ervan pas uit als blijkt dat dat nodig is en een positief effect heeft.

4.2. Gevaar voor disproportionaliteit en schending van het legaliteitsbeginsel

Het Kinderrechtencommissariaat is bang dat elektronische monitoring ook opgelegd gaat worden voor lichte feiten, en dus niet in proportie is met het gepleegde delict. Want nergens bepaalt het ontwerp van decreet voor welke feiten elektronische monitoring in aanmerking komt. Het somt nu alleen zware misdrijven op waarvoor elektronische monitoring **niet** kan. Toch toont onderzoek in Nederland dat de doelgroep voor elektronische monitoring in principe jongeren zijn met een forse geschiedenis van over het algemeen zware delicten.³⁰

Dat strookt niet met de uitbreiding van het toepassingsgebied in het ontwerp van decreet. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een heldere formulering voor welke delicten en voor welke doelgroep elektronische monitoring bedoeld is.

Ook de Raad van State merkte in zijn advies op³¹ dat die bepaling een verschil in behandeling creëert tussen minderjarige verdachten die wel of niet in aanmerking komen voor elektronische monitoring. Volgens de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof is een verschil in behandeling alleen verenigbaar met de grondwettelijke beginselen van gelijkheid en non-discriminatie, als dat verschil berust op een objectief criterium en redelijk verantwoord is. Zowel het wijzigingsdecreet als de Memorie van Toelichting gaan daar niet dieper op in. Noch de tekst van het decreet, noch de Memorie van Toelichting verantwoorden dat verschil in behandeling.

4.3. Veel vragen en onduidelijkheden bij de concretisering van elektronische monitoring

Bij de oorspronkelijke keuze van elektronische monitoring in de rechtspleging ten gronde, gingen de decreetgever en het werkveld ervan uit dat het zou gaan om een discrete vorm, bijvoorbeeld een klein polsbandje in de vorm van een polshorloge. Vandaag is duidelijk dat het toch om een elektronische enkelband gaat zoals voor volwassenen. Zo'n enkelband is heel stigmatiserend.

Het werkveld waarschuwde van in het begin ook voor een mogelijke 'statusstijging' van de jonge delictpleger door een enkelband. Er zou gezocht worden naar een innovatief alternatief. We stellen vast dat dat niet gebeurd is.

---

³⁰ Elektronische controle bij minderjarigen, aanzet methodische onderbouwing en richtlijnen uitvoering Jeugdstrafrechtketen, Transfergroep Rotterdam, Utrecht, november 2012

³¹ Advies Raad van State 74.679/16 afdeling wetgeving dd. 10 januari 2024, over een voorontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap tot wijziging van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, wat betreft de opheffing van de leeftijds grens en de mogelijkheid van elektronische monitoring in de fase van de voorlopige rechtspleging en overige wijzigingen, 20/34

Daarnaast zijn er nog andere vragen bij de concrete uitwerking van de elektronische monitoring:

- Waarom moet een minderjarige geen toestemming geven voor elektronische monitoring terwijl volwassenen dat wel moeten doen? Die toestemming is cruciaal voor het welslagen van zo'n maatregel.
- Voordat elektronische monitoring opgelegd wordt, is een analyse over de haalbaarheid nodig: heeft de jongere een vaste verblijfplaats, een veilige thuissituatie, een ernstige verslaving of psychische problemen? Kunnen al die vragen beantwoord worden om al in de voorbereidende rechtspleging, bijvoorbeeld bij de eerste voorleiding, elektronisch toezicht op te leggen?

Zowel de sociale dienst bij de jeugdrechtbank als de begeleider van het Vlaams Centrum voor Elektronisch toezicht (VCET) begeleiden de elektronische monitoring. Het VCET behoort tot het agentschap voor Justitie en Handhaving dat op dit moment alleen bevoegd is voor volwassenen. Wat de opleiding van de 'EM'-begeleider is, en of er een garantie is dat die vertrouwd is met minderjarigen, is onduidelijk.

Als de decreetgever de elektronische monitoring toch zou uitbreiden, is de op te volgen vraag **of dat leidt tot minder opsluitingen in een gemeenschapsinstelling, zowel in de voorlopige fase als in de fase ten gronde**. Want die vorm van vrijheidsberoving wordt voorgesteld als een alternatief voor opsluiting. Voor de praktijk van elektronische monitoring baseert de decreetgever zich op Nederland, dat al lang elektronische monitoring toepast. Bij een vergelijking van het aantal plaatsingen in Vlaanderen en Nederland blijkt in elk geval dat Vlaanderen relatief veel meer minderjarigen opsluit voor jeugddelicten.³² We kunnen het dus zeker beter doen.

5. Uitbreiding van de terbeschikkingstelling is niet wenselijk

Het ontwerp van decreet breidt de mogelijkheid tot terbeschikkingstelling uit van 10 jaar naar 15 jaar, niet alleen na de lange gesloten begeleiding van 2, 5 of 7 jaar, maar ook na de gewone gesloten begeleiding van 3, 6 of 9 maanden.

Niet evidencebased

Opnieuw moet het Kinderrechtencommissariaat vaststellen dat er vandaag geen enkele wetenschappelijke evidentie is dat de uitbreiding van de terbeschikkingstelling én de verzwarende ervan naar liefst 15 jaar nodig en wenselijk is.

Niet de duur van een maatregel of opsluiting, maar wel de kwaliteit van de begeleiding en het respect voor de participatie-, protectie-, en provisie-rechten van minderjarigen bepalen of de herintegratie van de minderjarige in de samenleving kan slagen.

Terbeschikkingstelling versus uithandengeving

De decreetgever koos om voor de heel ernstige misdrijven de uithandengeving te behouden. We stellen vast dat er de laatste jaren weinig jongeren uit handen gegeven worden. Bovendien hebben de uit handen gegeven jongeren niet altijd een crimineel maar soms ook een psychiatrisch profiel. Uithandengeving wordt soms gebruikt met het oog op de internering van de jongere, die dan

---

³² Als we kijken naar de instroom in de zeven Justitiële Jeugdinrichtingen (JJJ) in Nederland, het equivalent van de gemeenschapsinstellingen bij ons, blijkt dat in 2020 welgeteld 977 twaalf- tot achttienjarigen in de Nederlandse JJJ geplaatst werden. In onze gemeenschapsinstellingen waren dat er in hetzelfde jaar 790. De minister concludeert daaruit dat 'Vlaanderen (...) ongeveer evenveel minderjarigen opsluit als heel Nederland samen'. Als je inderdaad rekening houdt met het bevolkingsaantal in Nederland (+17 miljoen inwoners) en dat vergelijkt met het aantal inwoners van het Vlaamse Gewest (6,7 miljoen inwoners), dan heeft het er alle schijn van dat Vlaanderen in verhouding veel meer minderjarigen van hun vrijheid berooft voor jeugddelicten: Vr. en Antw. *VI.Parl.*, vr. nr. 316, 6 januari 2023 (J. TIEBOUT, antw. Z. DEMIR, in Stefaan Pleysier, hoogleraar Leuven instituut voor Criminologie. Pleysier, Kortverbleef als 'ultimum remedium'? Over de wankelende principes van het jeugddelinquentierecht (bis) TJK 2023/2, 63

uiteindelijk terechtkomt in een strafinrichting. Samenwerking of plaatsing in een aangepaste jeugdpsychiatrie is bijna onmogelijk. Ook daar zit een grote lacune in het jeugddelinquentiedecreet.

Praktische uitvoering?

Ook de concrete toepassing, de uitvoering en de opvolging van de terbeschikkingstelling roept erg veel vragen op. Het openbaar ministerie, de magistratuur en de advocatuur vragen dan ook of dat niet **eerder onwerkbaar symbolisch is**. Want voor de zeer zeldzame erg zware misdrijven zal de jeugdrechter kiezen voor uithandengeving.

Tot slot strookt de uitbreiding van de terbeschikkingstelling uiteraard niet met de vooropgestelde principes dat een reactie op een jeugddelict snel, duidelijk en constructief moet zijn.

6. De verschuiving van bevoegdheden van Welzijn naar Justitie

Het Kinderrechtencommissariaat is bezorgd over de opvolging van de delictpleger door het agentschap Justitie en Handhaving en de verregaande gegevensdeling tussen die twee agentschappen.

Het ontwerp van wijzigingsdecreet bepaalt dat het agentschap Justitie en Handhaving de opvolging van voorwaarden of ambulante reacties overneemt als de minderjarige verdachte of delictpleger 23 jaar wordt.

Het wijzigingsdecreet verwijst ook in het algemeen naar de gegevensdeling:³³

Gegevensdeling tussen actoren in het kader van jeugddelinquentie en het agentschap Justitie en Handhaving is tevens noodzakelijk in het kader van de overgang van minder- naar meerderjarigheid.

In haar laatste beleidsnota zegt minister Demir dat de dossiers vanaf 18 jaar zouden overgaan van de sociale dienst bij de jeugdrechtbank naar de justitiehuisen.³⁴

*p. 16: 'Ten slotte moet ook blijvend worden ingezet op de overgang van minder- naar meerderjarigheid bij jeugddelinquenten. Want crimineel gedrag en/of achterliggende problematieken stoppen niet op 18 jaar. Het is belangrijk dat de opvolging en begeleiding tijdens de minderjarigheid kunnen doorlopen tijdens de jongvolwassenheid. Bij minderjarigheid vallen de betrokken ouders onder de diensten van mijn collega-minister van Welzijn, **bij meerderjarigheid gaan ze voor opvolging over naar de justitiehuisen, die onder mijn bevoegdheid ressorteren**. Tussen beide diensten moeten er dus afspraken gemaakt worden om die overgang zo vlot mogelijk te laten verlopen, zodat er geen lacunes zijn. Het bovenvermelde wijzigingsdecreet voorziet daarom ook in een decretale basis voor de noodzakelijke gegevensuitwisseling.'*

Het wijzigingsdecreet gaat op dit moment dus minder ver dan wat oorspronkelijk gepland was.

Het Kinderrechtencommissariaat verwijst opnieuw naar recent neuropsychologisch inzicht dat jongeren hun volle zelfcontrolecapaciteit nog niet helemaal bereiken. Dat geldt des te meer voor jonge adolescenten. Hun impulscontrole is kleiner, en het is voor hen moeilijker om de

---

³³ MvT p. 2

³⁴ <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2001843>.

langetermijnevolgen van hun acties in overweging te nemen dan voor volwassenen. Het deel van de hersenen dat instaat voor die twee aspecten is bij adolescenten nog niet volgroeid.³⁵ Dat wetenschappelijk inzicht staat op gespannen voet met de focus op de individuele verantwoordelijkheid van de jongere, de lange straffen die daaraan gekoppeld worden en uiteraard ook de overheveling van hun dossier naar het agentschap Justitie en Handhaving als ze meerderjarig worden.

Jongeren die als minderjarige feiten plegen, kun je niet zomaar gelijkstellen met volwassenen. Ook niet als ze 18 jaar worden, ook niet als ze 23 jaar zijn. Het is voor hen erg belangrijk dat ze verder begeleid worden door de consultant bij de sociale dienst van de jeugdrechtbank, met wie ze al een traject doorliepen.

Het Kinderrechtencommissariaat betreurt de keuze voor strengere sanctionering voor minderjarigen, zonder extra rechtswaarborgen.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat het VN- Kinderrechtverdrag voor elke regelgeving in verband met minderjarigen de absolute leidraad blijft, en zeker in het jeugddelinquentierecht.³⁶

De bepalingen van het Internationaal Verdrag over de Rechten van het Kind zijn van cruciaal belang om beleid en regelgeving te ontwikkelen en te realiseren over sancties voor minderjarigen. De nadruk moet altijd liggen op respect voor de rechten en belangen van kinderen.

---

³⁵ Ena Coenen, 'een neuropsychologische reflectie op zelfcontrole tijdens de adolescentie en verantwoordelijkheid in het decreet jeugddelinquentierecht', TJK 2020/4, 217-229

³⁶ Artikel 37 bepaalt heel duidelijk dat vrijheidsbeneming alleen maar kan als laatste redmiddel en voor de kortst mogelijke duur. Artikel 39 verplicht de staten om altijd eerst alternatieven voor vrijheidsbeneming te overwegen. Artikel 40 garandeert elk kind het recht op een eerlijk proces, én acht een kind onschuldig tot het tegendeel bewezen is.